

XBRL เทคโนโลยีใหม่ของรายงานทางการเงิน XBRL Technology for Financial Report

ดร. อุเทน เลาน้ำทา*

บทคัดย่อ

ในปี พ.ศ. 2558 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการนำส่งงบการเงินของนิติบุคคลจากเดิมในรูปแบบกระดาษไปสู่การนำส่งเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้เทคโนโลยี XBRL (eXtensible Business Reporting Language) ซึ่งเป็นระบบภาษาทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสื่อสารข้อมูลระหว่างผู้จัดทำและนำเสนองบการเงินกับผู้ใช้ข้อมูล โดยที่เทคโนโลยี XBRL ไม่ได้เปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีหรือวิธีปฏิบัติทางบัญชีแต่อย่างใด เพียงแต่เปลี่ยนรูปแบบรายงานทางการเงินให้อยู่ในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประโยชน์ของเทคโนโลยี XBRL ทำให้เกิดการสนับสนุนและสื่อสารข้อมูลไปยังผู้ใช้ข้อมูลที่เป็นผู้ทำบัญชี ผู้สอบบัญชี ผู้บริหารและผู้ใช้งบการเงินกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจและส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน

คำสำคัญ

รายงานทางการเงินอิเล็กทรอนิกส์ เอกสารสำเร็จรูป การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเอ็กซ์บีอาร์แอล

Abstract

The Department of Business Development, Ministry of Commerce (DBD), has taken steps toward in 2015 requiring eXtensible Business Reporting Language (XBRL) format to be used in financial reporting e-filings. XBRL was developed for communicate between person charged with the accounting duty and financial user. Although XBRL technology will not change the accounting standards or accounting practices. It puts reported information into an instant computer - readable format. XBRL supports accountant auditor managers and others using financial report for making decisions. It's also contributed direct to the quality of financial report.

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
E-mail: uthen.L@acc.msu.ac.th

Keywords

Electronic Financial Reporting, Instant Documentation, XBRL Implementation.

บทนำ

การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศในปัจจุบันทำได้ง่ายขึ้นและเป็นไปได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว ปราศจากข้อจำกัดด้านระยะทาง ระยะเวลา และสถานที่ อันเป็นผลจากการสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ มีความก้าวหน้า และพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างเป็นลำดับ ซึ่งนับวันการพึ่งพาข้อมูลสารสนเทศผ่านระบบอินเทอร์เน็ตจะมีเพิ่มมากขึ้น XBRL (eXtensible Business Reporting Language) คือ ระบบภาษาทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อประโยชน์ในการสื่อสารข้อมูลและสนับสนุนให้ผู้ให้ข้อมูลนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ รูปแบบรายงานทางการเงินนี้เป็นการเพิ่มคุณค่าของรายงานทางการเงิน ซึ่งการทำงานของ XBRL เปรียบได้กับการทำงานของเครื่องอ่านบาร์โค้ด อันจะทำให้เกิดการทำงานที่ถูกต้อง รวดเร็วและแม่นยำ สามารถลดข้อจำกัดของการจัดเก็บรวบรวมเนื้อหาจากแหล่งที่ต่างกัน ก่อให้เกิดกระบวนการจัดระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินทุกกลุ่มจากสารสนเทศที่ถูกออกแบบโครงสร้างไว้เป็นอย่างดีจัดเก็บในสถานที่ที่เหมาะสมด้วยรูปแบบที่ทันสมัย สอดคล้องกับเทคโนโลยีปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสนับสนุนการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติงานตามกฎหมายข้อบังคับของหน่วยงานกำกับ เทคโนโลยี XBRL เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในลักษณะที่เป็น “Public Good” ที่จะช่วยเพิ่มความโปร่งใสและเป็นสิ่งที่จะช่วยควบคุมติดตามสารสนเทศอันเกิดจากกลไกของตลาดทุน (Roohani, Xianming, Capozzoli & Lamberton, 2010, 131) เทคโนโลยีนี้ มีบทบาทที่สำคัญต่อผู้ทำบัญชี ผู้สอบบัญชี และผู้บริหารที่ต้องการใช้ข้อมูลทางการเงินเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแลการบัญชีและการนำส่งงบการเงินต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการนำส่งงบการเงินของผู้ประกอบการในรูปแบบใหม่นี้ได้ทดลองปฏิบัติงานจริงกับ 100 ธุรกิจแรก ในเดือน เมษายน พ.ศ. 2557 หลังจากนั้นจะกำหนดใช้ให้ครอบคลุมทุกประเภทธุรกิจทั้ง 500,000 ราย ภายในเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2556)

ในปัจจุบันนี้ เทคโนโลยี XBRL มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการนำส่งงบการเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) ซึ่งถูกใช้งานกันอย่างกว้างขวางในระดับนานาชาติรวมถึงประเทศไทย ในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2556 กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการนำส่งงบการเงินของบริษัทนิติบุคคลทั้งระบบทั่วประเทศใหม่ทั้งหมด ซึ่งจากเดิมเคยส่งด้วยรูปแบบเอกสาร (Hardcopy) มาเป็นรูปแบบใหม่ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเทคโนโลยี XBRL โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำรหัสรายการทางบัญชีหรืออภิธานศัพท์ (Taxonomy) ให้เป็นรูปแบบมาตรฐานอย่างเดียวกัน โดยการเชื่อมโยงข้อมูลงบการเงินกันทั้งระบบกับหน่วยงานอื่น ซึ่งจะทำให้รายงานทางการเงินเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการประมวลผลแบบทันที (Real Time) ช่วยลดการจัดเก็บเอกสารจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการในการนำส่งงบการเงิน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2556) วัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เกิดความร่วมมือและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจให้กับผู้ประกอบการไทย เพื่อสร้างความสามารถในการดำเนินธุรกิจ และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างยั่งยืนต่อไป บทความนี้จะนำเสนอแนวคิดของเทคโนโลยี XBRL ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอรายงาน

ทางการเงิน ซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้ ความหมายและองค์ประกอบของเทคโนโลยี XBRL อภิธานศัพท์วิวัฒนาการของเทคโนโลยี XBRL การยอมรับเทคโนโลยี แนวโน้มการใช้เทคโนโลยี XBRL สำหรับการรายงานทางการเงินของภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกและในประเทศไทย วิธีการนำส่งงบการเงินผ่านเทคโนโลยี XBRL ผลกระทบต่อการใช้ XBRL ประโยชน์และข้อจำกัดของเทคโนโลยี XBRL ตามลำดับ

ความหมายและองค์ประกอบของเทคโนโลยี XBRL

XBRL ย่อมาจากคำว่า eXtensible Business Reporting Language เป็นการติดรหัสแถบ (Barcode) ของรายการต่างๆ ของงบการเงินที่นำเสนอ ซึ่งเป็นการอ้างถึงภาษามาตรฐานของรายงานทางการเงินผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก เป็นภาษาทางคอมพิวเตอร์ที่ออกแบบเป็นพิเศษสำหรับการนำเสนองบการเงินที่เป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในรูปแบบของสื่อที่คอมพิวเตอร์สามารถอ่านได้ นอกเหนือไปจากรูปแบบ PDF, HTML หรือรูปแบบ Word/Excel ที่คุ้นเคยกันมาแต่อดีต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรงคือ XBRL International เป็นองค์กรไม่หวังผลกำไรที่เกิดจากการรวมตัวขององค์กรทั่วโลกกว่า 550 แห่ง (XBRL International, 2013) เพื่อร่วมกันสร้างและสนับสนุนการใช้ภาษา XBRL โดยองค์กร XBRL International มีหน้าที่ควบคุมการใช้และการปรับปรุงภาษา XBRL รวมถึงการให้นิยามในอภิธานศัพท์ (Taxnomy) ที่แตกต่างกันไปตามข้อกำหนด มาตรฐาน และการดำเนินงานในแต่ละประเทศ

เทคโนโลยี XBRL ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อผู้ใช้ข้อมูล ช่วยให้เกิดการประหยัดเวลาและความพยายามที่จะปรับเป็นรูปแบบที่ผู้ส่งข้อมูลต้องการ และในขณะเดียวกันผู้ใช้ข้อมูลก็สามารถปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ตัวเองต้องการได้เช่นกัน ทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการรับ-ส่งข้อมูล เทคโนโลยี XBRL ช่วยพัฒนาความสามารถของบริษัทในการนำเสนอข้อมูลต่อนักลงทุน หน่วยงานกำกับ นักวิเคราะห์ และแหล่งเงินทุน ในด้านของนักลงทุนจะได้ประโยชน์จากความเป็นมาตรฐานเดียวกันของการเปรียบเทียบสารสนเทศจากกลุ่มบริษัทอุตสาหกรรมเดียวกัน

บริษัทสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ของโลก เชื่อว่าการนำเสนอรายงานงบการเงินด้วยเทคโนโลยี XBRL นี้ ก่อให้เกิดความรวดเร็ว ประหยัดต้นทุนและก่อให้เกิดความสม่ำเสมอของการรายงานไปยังผู้ใช้ข้อมูลในแง่ของการรวบรวมข้อมูล การสื่อสารข้อมูล และการแบ่งปันข้อมูล ก่อให้เกิดความโปร่งใสและเชื่อถือได้ เพิ่มประสิทธิภาพของการนำเสนอข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น

มนวิกา ผดุงสิทธิ์ (2548, 55) กล่าวว่า เทคโนโลยี XBRL เป็นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นล่าสุด กำลังอยู่ในความสนใจของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างมาก เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ บริษัทขนาดเล็ก-ใหญ่นักวิเคราะห์ นักลงทุน และที่สำคัญไปกว่านั้นกระทบต่อนักบัญชีโดยตรง ดังนั้นนักบัญชีที่ต้องการจะประสบความสำเร็จในอนาคต ต้องมีความเข้าใจเทคโนโลยีนี้เป็นอย่างดี สามารถที่จะออกแบบ ตรวจสอบและใช้ข้อมูลจาก XBRL ได้ ต้องศึกษาว่า เทคโนโลยี XBRL คืออะไรและจะกระทบการจัดทำและนำเสนองบการเงินอย่างไร และในขณะเดียวกันจะกระทบองค์วิชาชีพของตนอย่างไรด้วย เทคโนโลยี XBRL นั้นไม่ได้มีประโยชน์เฉพาะนักลงทุน หน่วยงานกำกับอย่างตลาดทุนเท่านั้น ธุรกิจขนาดเล็กและผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจขนาดเล็ก ก็สามารถ应用技术นี้ได้ เช่น การรับ-ส่งสารสนเทศให้กับธนาคาร โดยพบบงานวิจัยของ Phillips, Bahmanziari & Robert (2008, 2) ให้หลักฐานเชิงประจักษ์ว่า ธุรกิจธนาคารในประเทศสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จอย่างมากในการใช้เทคโนโลยี

XBRL ในการส่งผ่านข้อมูลทางการเงินระหว่างธนาคารพาณิชย์ในอเมริกา ซึ่งสถาบันประกันเงินฝาก (FDIC: Federal Deposit Insurance Corporation) สามารถเรียกรายงานข้อมูลอันเกิดจากเทคโนโลยี XBRL ตั้งแต่ไตรมาสแรกของปี ค.ศ. 2005 หรือในกรณีการส่งงบการเงินในประเทศเดนมาร์ก และการยื่นภาษีในประเทศอังกฤษ เป็นต้น (Dunne, Christinel, Helliar, Lymer & Mousa, 2013, 168) ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายควรต้องวางแผนตั้งรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเทคโนโลยีนี้

การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี XBRL ไม่ใช้การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีแต่อย่างใด ดังนั้นการใช้ XBRL ในการรายงานทางการเงินจึงไม่มีผลกระทบต่อนโยบายการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินหรือมาตรฐานการบัญชีที่ธุรกิจปฏิบัติตาม เช่น มาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) มาตรฐานการบัญชีของไทย (TAS) นอกจากนี้เทคโนโลยีนี้ยังเปิดโอกาสให้ปรับแต่งรายการที่แตกต่างไปจากรูปแบบที่กำหนดไว้ได้โดยการทำอภิธานศัพท์ (Taxonomy)

อภิธานศัพท์ (Taxonomy)

อภิธานศัพท์ (Taxonomy) หมายถึง โครงสร้างของรูปแบบ คำนิยามของรายงานทางการเงิน ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่ต้องจัดทำและต้องพัฒนาให้สอดคล้องกันในแต่ละหน่วยงานและในแต่ละประเทศ ทั้งนี้เพื่อสร้างมาตรฐานและรูปแบบเดียวกัน รูปแบบในปัจจุบันที่ใช้เป็นหลัก ก็คือ IFRS-GP Taxonomy (IFRS General Purpose Taxonomy) ที่ถูกกำหนดโดย องค์การ XBRL International (XBRL International, 2013)

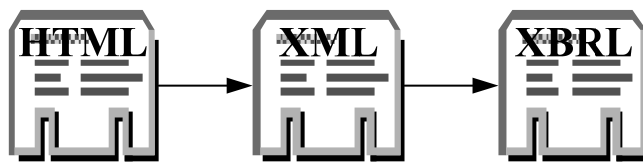
IFRS-GP Taxonomy เป็นระบบการจัดประเภท การนำเสนอข้อมูลและความสัมพันธ์ระหว่างรายการในงบการเงินโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญทางด้าน มาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) และ XBRL International ผู้แทนจากสถาบันการเงิน ผู้แทนจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการรายงานสารสนเทศทางการเงิน การจัดทำอภิธานศัพท์ (Taxonomy) เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานธุรกิจต่างๆ หรือหน่วยงานสำคัญระดับประเทศต่างๆ ที่สามารถนำไปปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของประเทศนั้นๆ ซึ่งในแต่ละประเทศนั้นไม่เหมือนกัน แต่มีแนวโน้มที่จะกำหนดให้สอดคล้องกัน เช่น ในกลุ่มประเทศยุโรป ได้จัดทำ Taxonomy IFRS Europe แล้ว หรือแม้แต่ในประเทศไทยเองก็อยู่ระหว่างขั้นตอนของการจัดทำ Taxonomy

อย่างไรก็ตาม IFRS-GP Taxonomy นี้ไม่ได้บังคับให้ทุกประเทศต้องใช้ เนื่องจากว่ายังติดข้อจำกัดของความครอบคลุมเนื้อหา IFRS ที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ยังไม่ครอบคลุมถึงการวัดมูลค่าหรือการรับรู้รายการ และเนื้อหาบางลักษณะยังแตกต่างไปจาก IFRS อีกด้วย

วิวัฒนาการของเทคโนโลยี XBRL

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 ภาษาที่ใช้สำหรับพัฒนาข้อมูลข่าวสารบนเว็บไซต์/ระบบอินเทอร์เน็ต คือภาษา HTML (Hypertext Markup Language) แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดบางประการ จึงทำให้มีการพัฒนาภาษา XML (eXtensible Markup Language) ซึ่งจะช่วยให้การทำงานของ HTML ให้สมบูรณ์ขึ้น โดยที่ภาษา XML นี้ถูกออกแบบขึ้นเพื่อพัฒนาข้อมูลข่าวสารที่มีรูปแบบโครงสร้างที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลบนระบบอินเทอร์เน็ต มีความยืดหยุ่นสูง

โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลนี้จะไม่ขึ้นกับสภาพแวดล้อมของอุปกรณ์หรือโปรแกรม (Platform) ไม่สามารถแสดงผลได้ในตัวของมันเอง หากต้องการแสดงผลที่ถูกต้อง จะต้องมีการใช้ร่วมกับภาษาอื่น เช่น HTML, JSP, PHP, ASP, VB หรือภาษาอื่นๆ ที่สนับสนุน XML จะมีนามสกุลเป็น *.XML สามารถสร้างขึ้นจากโปรแกรมประเภท Text Editor ได้ก็ได้ เช่น Notepad, Edit plus, Dream Weaver, Ms word เป็นต้น ภาษา XML นี้ เป็นมาตรฐานที่ถูกกำหนดโดย World Wide Web Consortium (W3C) ในปี ค.ศ. 1996 โดยที่เอกสาร XML นั้นจะประกอบไปด้วย XML Elements คำว่า Tag จะใช้เรียกแทน Elements นั้นหมายความว่า Element จะอยู่ภายใต้ Tag ซึ่งการออกแบบ Tag จะต้องใช้เครื่องหมาย "<and>" จะต้องมียุคเริ่มต้นของ Tag และจุดปิดคำสั่ง Tag ทุกครั้ง และต้องกำหนดชื่อ Elements ให้สื่อถึงข้อมูลที่อยู่ใน Tag ด้วย จากคุณสมบัติของภาษา XML ที่เปิดโอกาสให้ใช้คำสั่งและรูปแบบที่เป็นอิสระ ภาษาเรียบง่าย ใช้คำสั่งที่สั้นกระชับ และสามารถแก้ไขด้วยโปรแกรมแก้ไขข้อความและสนับสนุนการทำงานร่วมกับโปรแกรมประยุกต์ (Applications) ได้หลายชนิด จึงทำให้เกิดการพัฒนาภาษา XBRL ขึ้นในเวลาต่อมา

ภาพที่ 1: แสดงวิวัฒนาการของภาษามาตรฐาน
ที่มา: ผู้เขียน

เทคโนโลยี XBRL เกิดจากแนวคิดที่ว่าข้อมูลทางบัญชีน่าจะถูกบรรจุลงไปใน Tags ในภาษา XML ดังกล่าว โดยแยกเป็น สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน กำไร ฯลฯ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้สามารถหาข้อมูลได้ง่ายและสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ร่วมกับโปรแกรมประยุกต์ต่างๆ เช่น MS-Excel/Word นายชาลี ฮอฟแมน ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตชาวอเมริกัน ซึ่งเป็นผู้คิดค้นเทคโนโลยีนี้ได้ทดลองประยุกต์ใช้แนวคิดของเขาผ่านโปรแกรมที่ดีที่สุดขณะนั้นคือ โปรแกรม Lotus 1-2-3 ซึ่งเป็นโปรแกรมตารางงาน มีลักษณะการทำงานคล้ายกันกับ MS-Excel นายชาลี มีความเชื่อว่านักบัญชีจะถูกลดจำนวนและบทบาทลง หากเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เมื่อนักวิชาชีพบัญชีขาดทักษะความรู้เท่าทันในเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น จึงได้พยายามพัฒนาภาษา XBRL กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ คือ เวนน์ ฮาร์ดดิง ซึ่งเป็นผู้บริหารของบริษัท Great Plains Software (ปัจจุบันนี้กลายเป็นหน่วยงานหนึ่งของไมโครซอฟท์) พร้อมทั้งกรรมการด้านเทคโนโลยีของสมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของประเทศสหรัฐอเมริกา (AICPA) เพื่อร่วมกันกำหนดรหัสแถบบนบัญชีการเงิน

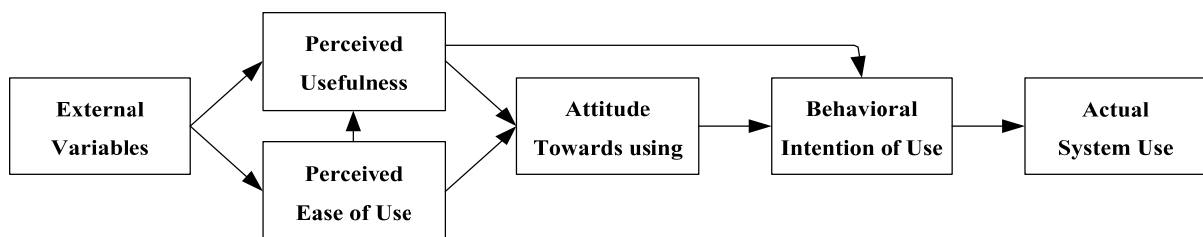
ในปี ค.ศ. 1999 สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของประเทศสหรัฐอเมริกา (AICPA) ได้เริ่มต้นทดสอบเทคโนโลยี XBRL อย่างเป็นทางการร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับรายงานทางการเงินซึ่งประกอบด้วย บริษัทไมโครซอฟท์ บริษัทสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ทั้ง 4 แห่ง (Deloitte, Ernst & Young, KPMG, PWC) โดยให้ชื่อว่า XFRML (XML-Based Financial Reporting Markup Language) จากนั้นในปี ค.ศ. 2000 สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ของประเทศสหรัฐอเมริกา จึงสนใจที่จะพัฒนากันอย่างจริงจัง โดยได้รับความร่วมมือจากบริษัทสอบบัญชีขนาดใหญ่ บริษัทผู้ผลิตซอฟต์แวร์ องค์กรวิชาชีพทางบัญชี และกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทรถนาถคาร (Roohani, Xianming, Capozzoli & Lamberton, 2010, 131) จนกระทั่งได้มาซึ่งเทคโนโลยี XBRL

ส่วนการยอมรับและการเผยแพร่ของเทคโนโลยี XBRL จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า จะเริ่มต้นในบุคคลเฉพาะกลุ่มที่ชอบทดลองสิ่งใหม่ และการทำงานส่วนใหญ่พึ่งพิงกับระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ได้แก่ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย นักวิชาการ นักวิเคราะห์ทางการเงินและนิสิตนักศึกษา

การยอมรับเทคโนโลยี XBRL

ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (TAM: Technology Acceptance Model) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงการรับรู้ข้อมูลใหม่โดยให้ความสนใจกับการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานเทคโนโลยี (Perceived Usefulness: PU) และรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เทคโนโลยี (Perceived Ease of User: PEOU) ซึ่งเทคโนโลยี XBRL จะได้รับการยอมรับจากผู้ใช้อยู่หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาว่าผู้ใช้เข้าใจถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับว่ามากหรือน้อยและอีกประการที่สำคัญคือมันง่ายต่อการใช้หรือไม่ ผู้ที่เป็นเจ้าของแบบจำลองนี้คือ Davis (1989)

ภาพที่ 2: แสดงแผนภาพทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี
ที่มา: Davis, 1989

อย่างไรก็ตาม จำเป็นที่จะต้องพัฒนาอย่างมีกลยุทธ์ กล่าวคือเทคโนโลยีสารสนเทศ และเนื้อหาควรมีความง่ายต่อการใช้งาน และผู้ใช้ควรเข้าใจในประโยชน์ที่ตนเองได้รับ (ดนุวสิน เจริญ, 2556, 87) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าเทคโนโลยี XBRL หากจะประสบผลสำเร็จต่อการใช้นั้นจะต้องมีคุณลักษณะที่ผู้ใช้เห็นว่าง่ายต่อการนำไปใช้และมีประโยชน์ต่อผู้ใช้นั้นเอง ซึ่งหน่วยงานกำกับเป็นผู้ที่ต้องให้ความสนใจถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี XBRL เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่กลุ่มผู้ใช้งานการเงินทุกกลุ่มต่อไป

แนวโน้มการใช้เทคโนโลยี XBRL สำหรับการรายงานทางการเงินของภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก

เทคโนโลยี XBRL ได้กลายมาเป็นมาตรฐานใหม่สำหรับการรายงานงบการเงินในระดับโลก ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มประเทศต่างๆ ในยุโรป ออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น ฯลฯ ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดขึ้น แต่การปรับใช้เทคโนโลยี XBRL ในกลุ่มประเทศเหล่านี้ยังพบปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น มาตรฐานของข้อมูลในแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

เป็นประเทศที่คิดค้นเทคโนโลยี XBRL เป็นประเทศแรก แต่การปรับใช้เทคโนโลยี XBRL ยังนับว่าเป็นเรื่องยากในการปรับใช้จริงกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ มากกว่ากลุ่มประเทศอื่นๆ เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกานั้น มีตลาดทุนที่มีนักลงทุนจำนวนมาก และบริษัทจดทะเบียนประมาณ 17,000 บริษัท และกองทุนอีกประมาณ 8,000 กองทุน หากจะเริ่มมีการยื่นงบการเงินโดยใช้ XBRL จะต้องมีความยากและซับซ้อนกว่าเนื่องจากต้องทำ XBRL Taxonomy ไม่น้อยกว่า 12,400 Tags พร้อมคำนิยาม ตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป (US. GAAP) และยังต้องกำหนดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอีกด้วย (Kernan, 2008, 63) อย่างไรก็ตามในปี ค.ศ. 2009 เกิดองค์กร XBRL U.S. เพื่อทำหน้าที่กำหนด Taxonomies ไว้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยเรียกว่า U.S. Taxonomy ส่วนประเทศอื่นที่ใช้ IAS/IFRS นั้น องค์กร IASC ก็ได้มีการเริ่มจัดทำ IFRS Taxonomy ในปี ค.ศ. 2009 แล้วเช่นกัน

จากข้อมูล ในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2013 พบว่ามีกิจการที่นำส่งงบการเงินโดยใช้เทคโนโลยี XBRL ไปแล้วมากกว่า 9,300 ราย พบว่าช่วยทำให้ลดต้นทุนในการบริหารงาน (Brands, 2013, 68) นอกจากนั้น อุปสรรคอีกอย่างหนึ่งคือ ประเทศสหรัฐอเมริกามีมาตรฐานการบัญชีเป็นของตนเอง ในขณะที่บริษัทต่างๆ นั้นจำเป็นต้องรายงานบัญชีด้วยมาตรฐานสากล (IFRS) แต่อย่างไรก็ตามการยื่นงบการเงินด้วยเทคโนโลยี XBRL ในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี ค.ศ. 2011 (Sledgianowski, Fonsfeder & Slavin, 2010, 68)

2. กลุ่มประเทศยุโรป

กลุ่มประเทศยุโรปเห็นว่าการใช้มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ IAS/IFRS พร้อมกับการใช้เทคโนโลยี XBRL นั้นจะช่วยพัฒนาตลาดทุนของประเทศให้ดีขึ้นได้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนผลการวิจัยของ Bonson (2001, 101) ที่ระบุว่า บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มประเทศยุโรป Euro Top100 ได้เผยแพร่ข้อมูลทางการเงินขึ้นเว็บไซต์ในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แล้วตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 สำหรับการนำ XBRL ในกลุ่มประเทศยุโรปได้เริ่มขึ้นเมื่อ 11 ปีที่แล้ว ซึ่งมีหลายหน่วยงานในกลุ่มประเทศยุโรปที่ได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี XBRL แล้ว เช่น หน่วยงานจัดเก็บภาษีของไอร์แลนด์ หน่วยงานเทศบาลประเทศเยอรมนี กลุ่มธุรกิจธนาคารในประเทศสเปน หน่วยงานเกี่ยวกับประปาในประเทศเนเธอร์แลนด์ รวมถึงกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศเดนมาร์ก (Kernan, 2008, 63) กลุ่มประเทศยุโรปได้รวมตัวและร่วมกันกำหนด Taxonomy ของกลุ่ม ที่เรียกว่า XBRL IFRS Europe ส่วนในประเทศอังกฤษ ได้วางแผนที่จะบังคับใช้ XBRL สำหรับการยื่นแบบเพื่อเสียภาษีทั้งระบบภายในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 2010 ประเทศอิตาลีเริ่มมีการยื่นงบการเงินด้วยเทคโนโลยี XBRL โดยสมัครใจก่อนในเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 2006 และต่อมาได้บังคับยื่นรายงานทางการเงินด้วยเทคโนโลยี XBRL แล้วเมื่อ 10 ธันวาคม ปี ค.ศ. 2008 (Valentinetti & Rea, 2011, 51)

3. กลุ่มประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย

สำหรับในกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย นั้น จะเริ่มต้นใช้เทคโนโลยี XBRL จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับตลาดทุนของแต่ละประเทศ โดยที่ประเทศจีนได้เริ่มต้นเป็นประเทศแรก จากตลาดหลักทรัพย์เซี่ยงไฮ้แล้วตามด้วยตลาดหลักทรัพย์เซินเจิ้น ถัดจากนั้นได้แก่ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ และประเทศเกาหลีใต้ ต่างเริ่มกำหนดให้มีการยื่นงบการเงินด้วยเทคโนโลยี XBRL จากหน่วยงานกำกับแล้ว ซึ่งกลุ่มประเทศเหล่านี้ได้มีการออกกฎเพื่อบังคับให้เสนองบการเงินด้วย XBRL สำหรับกลุ่มธุรกิจในประเทศญี่ปุ่นที่เริ่มใช้เป็นบริษัทแรกๆ ก็คือ บริษัท Wacoal และ Fujitsu ในปี ค.ศ. 2004 (Kernan, 2008, 64) กลุ่มประเทศในเอเชียไม่ปรากฏว่าได้มีความร่วมมือกัน

เพื่อจัดทำ Taxonomy เหมือนกับกลุ่มประเทศยุโรป แต่จะอย่างไรก็ตามได้มีการจัดทำ Taxonomy ของแต่ละประเทศบ้างแล้ว รวมถึงประเทศไทยด้วย ต่อไปนี้จะกล่าวถึงความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเทคโนโลยี XBRL ในประเทศสำคัญๆ ของทวีปเอเชีย ดังนี้

ประเทศจีน: นับเป็นประเทศแรกของเอเชีย ที่ประกาศใช้เทคโนโลยี XBRL กับการรายงานทางการเงินอย่างเป็นทางการเมื่อปี ค.ศ. 2004 สำหรับตลาดหลักทรัพย์ และในอนาคตอันใกล้ กองทุนรวม การนำเสนอฟัน IPO และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการอื่น จะเริ่มนำไปใช้กับการรายงานทางการเงินภายในและบริษัทขนาดเล็ก การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี XBRL ในประเทศจีนนั้นค่อนข้างได้รับความสนใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง Kernan (2008) ได้รายงานผลการวิจัยจากบทสัมภาษณ์ของผู้บริหารระดับสูงตลาดหลักทรัพย์เซี่ยงไฮ้และประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัท Global Business Intelligence Consulting ที่เป็นบริษัทชั้นนำในด้าน Data Warehousing and Data Mining Technology ได้แสดงความเห็นว่าเทคโนโลยีนี้เป็นเทคโนโลยีที่ทำให้คนจีนต้องปรับตัวและต้องศึกษากันอย่างจริงจังให้มีการประชุมระดับนานาชาติ โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ทุกภาคส่วนของโลก เช่น นายชาลี ฮอฟแมน ผู้คิดค้นเทคโนโลยีนี้ รวมถึงนายลี วัตสันและผู้ที่มีส่วนร่วมบุกเบิกทุกคนจากบริษัท Edgar Online Incorporate เพื่อประโยชน์ของประเทศจีนและประเทศอื่นๆ ซึ่งหลังจากการประชุมครั้งนี้ได้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการใช้เทคโนโลยี XBRL ในลักษณะของการรายงานกองทุนรวม การออกจำหน่ายหุ้นครั้งแรก รวมถึงถูกนำไปใช้ในธุรกิจภายในบริษัทขนาดเล็กต่างๆ (Kernan, 2008, 65)

ญี่ปุ่น: ในประเทศญี่ปุ่นมีบริษัทจดทะเบียนประมาณ 5,000 ราย และกองทุนอีก 3,000 กว่ารายที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี XBRL เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนต่างประเทศที่จะต้องใช้ข้อมูล ในปี ค.ศ. 2006 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ใช้ Voluntary XBRL เพื่อให้บริการข้อมูลทางการเงินแก่สถาบันการเงิน (Kernan, 2008, 64)

อินเดีย: สำหรับตลาดหลักทรัพย์ทั้งสองแห่งของประเทศอินเดีย Bombay Stock Exchange และ National Stock Exchange ได้เปิดโอกาสให้ส่งงบการเงินด้วยเทคโนโลยี XBRL โดยสมัครใจแล้ว และกำลังจะออกเป็นกฎให้ถือปฏิบัติในอีกไม่นาน ธนาคารกลางของประเทศอินเดีย ได้กำหนดแผนเชิงกลยุทธ์ และบังคับให้ต้องใช้อย่างเต็มรูปแบบในเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 2010

สิงคโปร์: หน่วยงาน The Accounting & Corporate Regulatory Authority of Singapore กำหนดให้ 50,000 บริษัท สามารถยื่นงบการเงินโดยสมัครใจด้วยเทคโนโลยี XBRL ได้แล้ว แต่สำหรับกลุ่ม ธนาคาร บริษัทประกันภัย และกลุ่มการเงินต่างๆ นั้นได้ถูกบังคับโดยหน่วยงาน Monetary Authority of Singapore ว่าจะต้องถือปฏิบัติด้วยเทคโนโลยีนี้

สรุปได้ว่าปัจจุบันนี้ทุกภูมิภาคทั่วโลก ได้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี XBRL โดยกำหนดให้ถือปฏิบัติโดยสมัครใจก่อนแล้วถึงมีการบังคับให้ยื่นรายงานทางการเงินด้วยเทคโนโลยี XBRL เพราะเล็งเห็นถึงประโยชน์ของเทคโนโลยี XBRL ต่อตลาดทุน

แนวโน้มการใช้เทคโนโลยี XBRL สำหรับการรายงานทางการเงินในประเทศไทย

สำหรับในประเทศไทยยังถือว่าเป็นเรื่องใหม่ที่ต้องให้ความสนใจ หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กรมสรรพากร กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สำนักงาน

สอบบัญชี ต่างก็พยายามที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาเทคโนโลยี XBRL เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่นเดียวกับระดับนานาชาติที่ได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใช้อย่างจริงจังไปก่อนหน้านี้แล้ว

1. โครงการนำร่อง XBRL Pilot Project

โครงการนำร่อง (XBRL Pilot Project) เป็นโครงการแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ดำเนินการโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2549 - กันยายน 2550 โดยช่วงแรกได้ตั้งกลุ่มทำงานเพื่อศึกษาและประเมินผลการใช้เทคโนโลยี XBRL ในประเทศไทย ต่อมาได้จัดทำร่าง Taxonomy ชุดแรกสำหรับประเทศไทยโดยความช่วยเหลือจากองค์กร XBRL International หลังจากนั้นในเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2549 ได้จัดหาและคัดเลือกผู้ให้บริการระบบ XBRL ก่อนที่จะอบรมและให้ความรู้ในการจัดทำงบการเงินด้วย XBRL ให้กับบริษัทในโครงการนำร่อง โดยได้จัดทำข้อมูลย้อนหลังเป็นเวลา 3 ปี ซึ่งโปรแกรมที่ใช้ในการจัดทำ คือ โปรแกรม FSCOMP ที่พัฒนาโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อรองรับเทคโนโลยี XBRL โดยการนำข้อมูลงบการเงินเข้าสู่ระบบนั้น ทำได้ 2 วิธี คือ การแปลงไฟล์จากไฟล์ MS-Excel หรืออาจจะป้อนข้อมูลตัวเลขซ้ำอีกครั้งในหน้าจอหลักโดยตรง

2. ผลสรุปจากโครงการ XBRL Pilot Project

บทสรุปจากการทดลองใช้เทคโนโลยี XBRL จากบทความ เรื่อง การใช้ XBRL ในการรายงานทางการเงิน โดยผ่องพรรณ เจียรวิริยะพันธ์ (2556) สรุปได้เป็น 4 ประเด็น ดังนี้

2.1 การประเมินผลด้าน Taxonomy พบว่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้งานต่อได้ แต่ต้องเพิ่มเติมและปรับปรุงรายการบัญชีบางส่วนเนื่องจากเป็น Taxonomy ที่ต้องประยุกต์ใช้กับบริษัทเป็นจำนวนมาก

2.2 การประเมินผลด้าน Business Model พบว่า เกิดจากปัญหาหลักที่บริษัทจดทะเบียนมีภาระงานที่มากขึ้นในการจัดทำและนำเสนอข้อมูลด้วยเทคโนโลยี XBRL ที่นอกเหนือไปจากการส่งงบการเงินด้วยรูปแบบ Excel ตามหลักเกณฑ์เดิม พบปัญหาความไม่สอดคล้องกันของตัวเลขที่เกิดจากรูปแบบ Excel และ XBRL และปัญหาจากความล่าช้าในการยื่นงบการเงิน

2.3 การประเมินผลด้าน Process/System ผลพบว่า บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีการแปลงไฟล์จาก MS-Excel แทนที่จะป้อนข้อมูลซ้ำลงบนหน้าจอหลักในโปรแกรม FSCOMP ที่ได้พัฒนาขึ้น แต่ทั้งนี้ตลาดหลักทรัพย์ก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ากิจการส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีใด บริษัทนำร่องต้องการให้หน้าจอหลักนั้นง่ายต่อการใช้งานมากขึ้นและต้องการอบรมความรู้เพิ่มเติมในส่วนนี้

2.4 การประเมินผล XBRL Data หลังจากปัญหาหน้าจอ Taxonomy และ Business Model ได้รับการแก้ไขแล้ว นักวิเคราะห์และผู้ใช้งบการเงินจะได้ XBRL Data ที่มีคุณภาพ และสามารถเข้าถึงข้อมูลงบการเงินได้รวดเร็วขึ้น ไม่ส่งผลกระทบต่อปัญหาของ XBRL แต่อย่างใด

จะเห็นได้ว่าในประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงของการพัฒนา โดยตลาดหลักทรัพย์จะทำการขยายการ นำร่อง XBRL ไปใช้กับบริษัทจดทะเบียนอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายในกลุ่มของ SET100 ก่อน และได้จัดเตรียมเว็บไซต์ www.xbri.set.or.th เป็นช่องทางสำหรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ แก่ผู้ใช้ เพื่อรองรับเทคโนโลยี XBRL ซึ่งสอดคล้องกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่มีนโยบายที่จะรับงบการเงินในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเทคโนโลยี XBRL แทนการรับในรูปเอกสาร เพื่อสนับสนุนให้เกิดบริการรับงบการเงินรูปแบบใหม่ผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ครอบคลุมทุกประเภทธุรกิจกว่า 500,000 ราย ภายในเดือน มกราคม พ.ศ. 2558 (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2556) เพื่ออำนวยความสะดวก

ความสะดวกให้กับผู้ประกอบการในการนำส่งงบการเงิน รวมทั้งเพิ่มความรวดเร็วในการประมวลผลและสนับสนุนข้อมูลทางการเงินที่ภาคธุรกิจนำส่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้าให้มีความถูกต้อง สอดคล้องกับมาตรฐานรายงานทางการเงินของประเทศไทยในอนาคตอันใกล้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าวางแผนนำเทคโนโลยี XBRL มาใช้เพื่อลดความซ้ำซ้อนตลอดจนภาระในการจัดทำ และนำส่งงบการเงินของภาคธุรกิจ โดยสามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลงบการเงินและข้อมูลธุรกิจระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานกำกับดูแลอื่นๆ ในประเทศไทยด้วย อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการรับงบการเงินในฐานะที่เป็นหน่วยงานภาครัฐที่บริหารจัดการคลังข้อมูลผู้ประกอบการทั่วประเทศ ซึ่งถือเป็นการยกระดับมาตรฐานของการกำกับดูแลจากภาครัฐให้ทัดเทียมระดับสากล และเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

พอสรุปได้ว่า สำหรับเทคโนโลยี XBRL ในประเทศไทยนั้นยังถือว่าอยู่ในขั้นเริ่มต้นพัฒนาซึ่งขณะที่ผู้เขียนได้เขียนบทความนี้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้พยายามกำหนดนโยบายสำคัญเกี่ยวกับการรับงบการเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-filing) อยู่ระหว่างการศึกษา การสร้างระบบเพื่อให้บริการงบการเงินผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (เทคโนโลยี XBRL) โดยว่าจ้างบริษัท ไพร์ซฮอเวอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอพเอเอส จำกัด ใช้เวลา 2 เดือน ซึ่งครบกำหนดตามสัญญาเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ในขณะที่เดียวกันก็ได้ดำเนินการประชุมร่วมระหว่างผู้แทนหน่วยงานต่างๆ กับผู้แทนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เพื่อกำหนดแนวทางการจัดทำต้นแบบคู่มือรายงานทางการเงินบัญชี (Taxonomy) และบริษัทอยู่ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์บุคลากรทั้งภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการรับส่งงบการเงิน รวมทั้งเริ่มมีการทดลองปฏิบัติจริง (Pilot Implementation) ภายในเดือนเมษายน พ.ศ. 2557 และขยายความครอบคลุมไปยังประเภทธุรกิจภายในเดือน มกราคม พ.ศ. 2558

วิธีการนำส่งงบการเงินผ่านเทคโนโลยี XBRL

ในการนำส่งงบการเงินผู้ประกอบการต้องลงทะเบียนเพื่อเป็นสมาชิกกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าก่อน เพื่อเป็นการแสดงตนและเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้อนุมัติ จากนั้นให้ยืนยันการเข้าใช้งานในระบบ กรอกข้อมูลทั่วไปและเลือกช่องทางนำส่งงบการเงินและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ระบบตรวจสอบข้อมูล กรณการอนุมัติงบการเงินผ่านระบบพร้อมจัดเก็บข้อมูลในระบบ e-Filing จากนั้นระบบจะให้ใบรับอิเล็กทรอนิกส์

แนวทางในการนำส่งงบการเงิน 4 รูปแบบ ประกอบด้วย

1. นำส่งผ่านเว็บไซต์ออนไลน์ (e-Form)
2. ดาวน์โหลด XBRL ในโปรแกรม Microsoft Excel เพื่อกำหนดข้อมูลแล้ว Upload เข้าเว็บไซต์
3. ส่งข้อมูล XBRL จากโปรแกรมบัญชีแล้ว Upload เข้าเว็บไซต์
4. ส่งข้อมูล XBRL จากโปรแกรมบัญชีผ่านการเชื่อมโยงแบบเว็บเซอร์วิส

ผลกระทบต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน

คุณลักษณะของข้อมูลในงบการเงินต้องมีลักษณะของความสม่ำเสมอ เปรียบเทียบกันได้ เชื่อถือได้ เกี่ยวข้องกันและมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ (SFAC No.2) ซึ่งเทคโนโลยี XBRL สามารถตอบสนองลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

แสดงคุณลักษณะเชิงคุณภาพของรายงานทางการเงินอันเกิดจากเทคโนโลยี XBRL

ความสม่ำเสมอ /เปรียบเทียบกันได้
● เกิดความสม่ำเสมอของคำศัพท์ที่ใช้ทั้งคำพ้องรูปพ้องเสียง ● ง่ายต่อการประเมินถึงความสม่ำเสมอระหว่างองค์กรและระยะเวลา ● ความสอดคล้องกันของหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป (GAPP & IAS) ● เกิดความชัดเจนระหว่างส่วนประกอบย่อยต่างๆ (Clear Mapping of Elements)
เชื่อถือได้ / เข้าถึงได้
● ลดความซ้ำซ้อนในกระบวนการป้อนข้อมูล ● การขาดข้อมูลที่จำเป็นจะน้อยลง ● ใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้หลากหลายขึ้น ● จำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจเพิ่มเติมสำหรับเทคโนโลยีใหม่นี้
เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ
● ได้ข้อมูลที่ทันต่อเวลาในการตัดสินใจ ● สามารถคัดสรรข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ได้รวดเร็วขึ้น ● มีการแบ่งปันข้อมูลที่แตกต่างกันได้อย่างดีด้วยเทคโนโลยีเฉพาะนี้
มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ
● เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ชัดเจน สม่ำเสมอ เปรียบเทียบกันได้และเชื่อถือได้ ● ง่ายต่อการได้มาและใช้ประโยชน์ซึ่งข้อมูล
ความโปร่งใส
● ให้คำนิยามที่ชัดเจนทำให้สารสนเทศที่ได้ง่ายต่อความเข้าใจ ● ง่ายต่อการวิเคราะห์และปรับปรุงข้อมูล ● มีมิติที่เพิ่มขึ้นของการสร้างและแปลงข้อมูลด้วยโปรแกรม

ที่มา: ผู้เขียน

ผลกระทบต่อนักวิชาชีพบัญชี

ผลกระทบของเทคโนโลยี XBRL ในวิชาชีพบัญชีนั้น ที่เห็นชัดเจนที่สุดก็คือการยื่นงบการเงินต่อหน่วยงานกำกับ ซึ่งจะต้องกระทบต่อการจัดทำบัญชีและการเปิดเผยงบการเงิน ผลกระทบต่อการยื่นงบการเงินด้วยเทคโนโลยี XBRL เพื่อวัตถุประสงค์ของการเสียภาษีอากร ไม่ว่าจะเป็นบริษัทมหาชนหรือบริษัทเอกชน ซึ่งมีหลายๆ ประเทศที่ได้

นำเทคโนโลยีนี้มาปรับใช้เพื่อประโยชน์ด้านการจัดเก็บภาษี เช่น ประเทศญี่ปุ่น เยอรมัน จีน และเนเธอร์แลนด์ (Monterio, 2011, 56) ซึ่งทำให้นักบัญชีต้องตื่นตัว ศึกษา ทำความเข้าใจ เพราะกระทบต่อการทำงานของนักบัญชีโดยตรง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องวางแผนประชาสัมพันธ์ ไปยังผู้ปฏิบัติงานเพื่อเตรียมความพร้อม ก่อนที่จะมีการบังคับใช้ตามเวลาที่กำหนด

ผลกระทบต่อการการศึกษา

สำหรับผลกระทบด้านการศึกษานั้น ในการกำหนดหลักสูตรทางการศึกษาคงจะต้องมีการบรรจุเนื้อหาเหล่านี้สอดแทรกไปในรายวิชาต่างๆ เช่น วิชาที่เกี่ยวข้องกับการรายงานทางการเงิน วิชาการระบบสารสนเทศทางการบัญชี วิชาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีหรือวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาได้มีความรู้และความเข้าใจในเทคโนโลยีที่กระทบโดยตรง (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ, 2554) ในหัวข้อต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงประโยชน์ ข้อจำกัด และความท้าทายของการทำวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยี XBRL

ประโยชน์ของเทคโนโลยี XBRL

การยอมรับถึงประโยชน์ของเทคโนโลยี XBRL จากการศึกษานี้มีหลักฐานเชิงประจักษ์สนับสนุนอย่างมาก สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนมากที่สุด คือ การตื่นตัวที่จะนำเทคโนโลยีนี้มาใช้ในการรายงานทางการเงินในหลายๆ ประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย บางประเทศถือเป็นข้อบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม แต่บางประเทศก็เริ่มต้นจากโดยสมัครใจก่อน โดยประโยชน์ที่เกิดจากเทคโนโลยี XBRL พอจะสรุปได้ ดังนี้

1. **ประโยชน์ในด้านคุณภาพของรายงานทางการเงินและการสื่อสารข้อมูล** ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย รวดเร็ว และทันต่อเวลา สามารถที่จะเปรียบเทียบข้อมูลได้ง่าย คำนวณได้ถูกต้องและเชื่อถือได้ ง่ายต่อการใช้ Cohen, Schiavina & Servais (2005, 378) กล่าวว่า เทคโนโลยี XBRL ได้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการประมวลผลข้อมูลจากการประมวลผลเชิงกลุ่ม (Batch-Oriented) มาเป็นการประมวลผลแบบทันที (Real-Time Oriented) ลดข้อจำกัดทางด้านภาษาที่ใช้ในการรายงาน เกิดความสม่ำเสมอของคำศัพท์เฉพาะ แปลงข้อมูลได้หลายรูปแบบ เช่น HTML (Sledgianowski, Fonsfeder & Slavin, 2010, 69) หรือ ผ่านโปรแกรม SEC's EDGAR เกิดความแม่นยำในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น สามารถวิเคราะห์รายงานทางการเงินของบริษัทต่างๆ ได้พร้อมกัน ไม่ต้องมีการบันทึกข้อมูลซ้ำ ลดโอกาสป้อนข้อมูลผิดพลาด ตอบสนองการทำงานร่วมกันกับโปรแกรมการวางแผนทรัพยากรองค์กร (ERP: Enterprise Resource Planning) เนื่องจาก ERP เป็นระบบปิดและขึ้นอยู่กับบริษัทผู้ผลิต บางองค์กรก็ใช้ผสมระบบ ERP เทคโนโลยี XBRL ไม่ได้มีประโยชน์เฉพาะการสนับสนุนข้อมูลเพื่อการตัดสินใจแก่ผู้บริหารภายในกิจการเท่านั้น แต่จะตอบสนองต่อข้อมูลสารสนเทศไปยังผู้มีส่วนได้เสียอื่นด้วย เทคโนโลยี XBRL ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารข้อมูลและการแบ่งปันข้อมูลระหว่างผู้จัดทำไปยังผู้ใช้ประโยชน์จากงบการเงิน (Marshall, Mortenson, Bourne & Price, 2010, 27) การจัดทำรายงานเพียงชุดเดียวช่วยลดต้นทุนการจัดทำและการสื่อสารที่ผิดพลาดจากหน่วยงานกำกับที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น การนำส่งงบการเงินให้กับกรมสรรพากรหรือกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ประโยชน์อีกทางหนึ่งคือ การใช้เทคโนโลยี XBRL ใช้รหัสที่สอดคล้องกับ XML ดังนั้นจึงทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลสะดวกขึ้น (มนวิกา ผดุงสิทธิ์, 2548 ; ผ่องพรรณ เจียรวิริยะพันธ์, 2556)

2. ประโยชน์ต่อตลาดทุนและการกำกับดูแล XBRL มีส่วนส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูลและเป็นสิ่งที่จะช่วยควบคุมติดตามสารสนเทศอันเกิดจากกลไกของตลาดทุน (Roohani, Xianming, Capozzoli & Lamberton, 2010, 131) และเทคโนโลยีนี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของสารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน ในลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ง่ายขึ้น (Efendi, Park & Smith, 2014) การใช้เทคโนโลยี XBRL ในองค์กรไม่ถือเป็นเรื่องยากเหมือนในอดีต เพราะปัจจุบันผู้ผลิตซอฟต์แวร์ต่างพยายามที่จะรวมเอาภาษา XBRL ไว้ในโปรแกรมวิเคราะห์ทางการเงินหรือโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีไว้แล้ว และที่สำคัญผู้ผลิตซอฟต์แวร์เหล่านี้ต่างก็เป็นสมาชิกขององค์กร XBRL International

3. ประโยชน์ต่อนักวิชาชีพบัญชี เทคโนโลยี XBRL ช่วยสนับสนุนการตรวจสอบบัญชีอย่างต่อเนื่องของผู้สอบบัญชี อีกทั้งยังอำนวยความสะดวกแก่นักวิชาชีพบัญชีในการยื่นงบการเงินต่อหน่วยงานกำกับที่เกี่ยวข้อง เป็นประโยชน์ต่อนักเทคโนโลยีวิชาวชิพที่จะมีการปรับใช้กับการทำงานที่เกี่ยวข้อง สามารถเชื่อมต่อกับบุคคลภายนอกองค์กร ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (EDI: Electronic Data Interchange) หรือช่วยให้การทำงานร่วมกันกับตัวแทน คู่ค้าต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

จากประโยชน์ที่กล่าวถึง คงปฏิเสธไม่ได้ว่าเทคโนโลยี XBRL มีความสำคัญต่อวงจรกรรมการรายงานทางการเงินและมีประโยชน์ต่อผู้ใช้ แต่จะอย่างไรก็ตามเทคโนโลยีก็ยังคงพัฒนาต่อไปจากข้อจำกัดที่ยังมีปรากฏให้เห็นอยู่

ข้อจำกัดของเทคโนโลยี XBRL

มีงานวิจัยเชิงประจักษ์จำนวนมากที่กล่าวถึงประโยชน์ของเทคโนโลยี XBRL แต่ในขณะเดียวกันก็ปรากฏงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ได้แย้งถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี XBRL เช่น จากการศึกษาของ Enofe & Amaria (2011, 78) กล่าวว่า XBRL ไม่ได้เพิ่มประสิทธิภาพของการรายงานทางการเงินเลยแม้แต่น้อย ไม่สามารถทำให้เกิดความสอดคล้องกันของงบการเงินและไม่สามารถที่จะช่วยลดสิ่งทุจริตใดๆ อันเกิดจากระบบการควบคุมภายใน ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียกใช้เทคโนโลยี XBRL มี 4 รูปแบบ คือ 1) ความเข้ากันได้กับการจัดเก็บ (Mapping Errors) 2) ปัญหาเกี่ยวกับการขยายขอบเขตงานจากปกติ (Extension Errors) 3) ปัญหาควบคุมการแสดงผลข้อความ (Tagging Errors) และ 4) ปัญหาการสร้างและการทดสอบ (Creating and Validating) ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาทางด้านเทคนิคที่ยังพบอยู่จากการทดลองใช้ ในขณะที่ Brands (2013, 57) ได้พบปัญหาและข้อจำกัดของการใช้อยู่กับการกำหนดคานิยามใน Taxonomy ที่ยังไม่ได้เป็นตัวแทนที่ดีของภาษาที่ใช้แทนศัพท์ตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปได้ด้นัก นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่ระบุถึงปัญหาด้านความรู้ที่จำกัดของผู้ใช้ โดยเฉพาะผู้สอบบัญชี ซึ่งงานวิจัยของ Stephen ได้ระบุถึงผลการวิจัยของสมาคมนักตรวจสอบบัญชีภายใน (IIA: The Institute of Internal Auditors) พบว่าร้อยละ 51 ของผู้ตรวจสอบบัญชีไม่มีความรู้ที่ดีพอเกี่ยวกับเทคโนโลยี XBRL อีกทั้งยังไม่เข้าใจถึงกระบวนการในการประมวลผลโดยใช้ XBRL อีกด้วย (Stephen, 2008 cited in Bizarro & Garcia, 2010, 63)

สรุป

เทคโนโลยี XBRL เป็นนวัตกรรมใหม่ของการรายงานทางการเงิน เป็นระบบภาษาอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อรองรับการสื่อสารข้อมูลระหว่างผู้นำเสนอและกลุ่มผู้ใช้ข้อมูล เป็นการติดรหัสแถบของรายการบัญชีต่างๆ

ของงบการเงินที่น่าเสนอโดยอ้างอิงมาตรฐานของรายงานทางการเงินผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เป็นภาษาที่ออกแบบเป็นพิเศษสำหรับการนำเสนองบการเงินทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เทคโนโลยีนี้กำลังได้รับความสนใจและนำมาประยุกต์ใช้ในตลาดทุนของประเทศต่างๆ ทั่วโลก เพื่อสร้างความเป็นมาตรฐานเดียวกันของการเปรียบเทียบสารสนเทศจากผู้จัดทำและผู้นำเสนอรายงานทางการเงิน ด้วยสาเหตุที่เทคโนโลยี XBRL นั้นมีประโยชน์อย่างมาก ดังนั้นประเทศต่างๆ ที่มีการใช้เทคโนโลยี XBRL จึงเริ่มให้มีการใช้เทคโนโลยีนี้ในการนำเสนอรายงานทางการเงินในลักษณะของความสมัครใจ ก่อนที่จะมีการบังคับใช้กันอย่างจริงจัง สำหรับในประเทศไทย กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์ได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างเป็นทางการให้นิติบุคคลเปลี่ยนแปลงวิธีการนำส่งงบการเงินจากรูปแบบกระดาษมาเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเทคโนโลยีนี้ เพื่อสร้างความโปร่งใสและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่ เกิดรูปแบบใหม่ของการจัดการข้อมูลสารสนเทศที่เป็นมาตรฐาน เป็นประโยชน์กับทุกภาคส่วน โดยเริ่มบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2558 และหากมีการบังคับใช้เทคโนโลยี XBRL ในการส่งรายงานทางการเงินแล้วจะมีผลกระทบโดยตรงต่อการทำงานของนักวิชาชีพบัญชีและวงการการศึกษาที่จะต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ทั้งในด้านของวิธีการนำส่งรายงานทางการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำและนำเสนองบการเงินกับกลุ่มของผู้ใช้ข้อมูลจากรายงานทางการเงิน ถึงแม้เทคโนโลยี XBRL จะมีประโยชน์หลากหลายแต่ก็พบข้อจำกัดบางประการและข้อจำกัดเหล่านั้นต้องถูกพัฒนาและศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มช่องทาง เชื่อมข่าวสารรายงานทางการเงินต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2556). **แนวทางการนำส่งงบการเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing)**.

สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2557, จาก <http://www.dbd.go.th/mainsite>.

ดนุวสิน เจริญ. (2556). **Case study5 : Digital Divide ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูล**. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2557, จาก www.mba.nida.ac.th/cec.

นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ. (2554). กรอบวิชาชีพบัญชีของไทยเป็นฉันใด?. **วารสารวิชาชีพบัญชี**. 7(18), 75-83.

ผ่องพรรณ เจียรวิริยะพันธ์. (2556). **การใช้ XBRL ในการรายงานทางการเงิน**. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2557, จาก <http://www.thaindc.org>.

มนวิภา ผดุงสิทธิ์. (2548). XBRL ภาษาที่นักบัญชีควรรู้. **วารสารวิชาชีพบัญชี**. 1 (2), 55-61.

Bizarro, Pascal A. & Garcia, Andy. (2010). XBRL-Beyond the Basics. **The CPA Journal**. May, 62-71.

Bonson, Enrique. (2001). The Role of XBRL in Europe. **The International Journal of Digital Accounting Research**. 1(2), 101-110.

Brands, Kristine. (2013). An IMA Member Shares his XBRL Filing Experience. **Strategic Finance**. 56-57.

Cohen, Eric E. ; Schiavina, Teresa & Servais, Olivier. (2005). XBRL: The Standardized Business Language for 21st Century Reporting and Governance. **International Journal of Disclosure and Governance**. 2(4), 368-394.

- Davis, Fred D. (1989). Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. **MIS Quarterly**. 13(3), 319-340.
- Dunne, Theresa ; Helliard, Christinel ; Lymer, Andy & Mousa, Rania. (2013). Stakeholder Engagement in Internet Financial Reporting: The Diffusion of XBRL in the UK. **The British Accounting**. 45, 167-182.
- Efendi, J. ; Park, J. D. & Smith, L. M. (2014). Do XBRL Filings Enhance Information Efficiency? Early Evidence from Post-Earnings Announcement Drift. **Journal of Business Research**. 67, 1099-1105.
- Enofe, Augustine & Amaria, Pesi . (2011). Extensible Business Reporting Language XBRL: A New Dimension in Financial Reporting. **International Journal of Business, Accounting and Finance**. 5 (November, Winter), 78-90.
- Kernan, Karen. (2008). XBRL Around the World. **Journal of Accountancy**. October, 62-67.
- Marshall, B. ; Mortenson, K. ; Bourne, A. & Price, K. (2010). Visualizing Basic Accounting Flows: Does XBRL+Model+Animation=Understanding?. **The International of Digital Accounting Teseach**. 10, 27-54.
- Monterio, Brad J. (2011). XBRL and Its Impact on Corporate Tax Departments. **Strategic Finance**. February, 56-61.
- Phillips, Mary E ; Bahmanziari, Tammy E. & Clovard, G. Robert. (2008). **Steps to XBRL**. Retrieved 15 January 2014, from <http://www.journalofaccountancy.com/issues/2008/feb/sixstepstoxbrl.htm>.
- Roohani, Saeed ; Xianming, Zhao ; Capozzoli, Ernest A. & Lamberton, Barbara. (2010). Analysis of XBRL Literature: A Decade of Progress and Puzzle. **The International Journal of Digital Accounting Research**. 10, 131-147.
- Sledgianowski, Deb ; Fonsfeder Robert & Slavin, S. Nathan. (2010). Implementing XBRL Reporting. **The CPA Journal**. 68-72.
- Valentinetti, Diego & Rea, Michele A. (2011). Adopting XBRL in Italy: Early Evidence of Fit Between Italian GAAP Taxonomy and Current Reporting Practices of Non-listed Companies. **The International Journal of Digital Accounting Research**. 11, 45-67.
- XBRL International. (2013). **XBRL International**. Retrieved 1 December 2013, from <http://www.xbrl.org>.